

Krzysztof Fudalej

”Wspomnienie oficera do zadań specjalnych”, Przemysław A. Szudek, Warszawa 2012 : [recenzja]

Przegląd Historyczno-Wojskowy 14(65)/3 (245), 185-186

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zgodnie z zawartą we wstępie deklaracją autora, książka *Samochody pancerne* powstała w związku z utworzeniem szwadronów samochodów pancernych, mających wzmocnić wartość bojową polskiej kawalerii. Miała ona pomóc jej oficerom i starszym podoficerom oraz dowódcom wyższych szczebli zapoznać się z tym nowym środkiem walki, co ułatwiłoby zarówno współpracę z własnymi wozami bojowymi, jak i zwalczanie broni tego typu użytej przez przeciwnika. Praca Leonarda Furs-Zyrkiewicza jest bogato ilustrowana ponad 150 zdjęciami i szkicami. W obecnym wydaniu zasadnicza treść jest poprzedzona biogramem autora i przedstawieniem okoliczności powstania książki, napisanym przez Ewę Cherner. Godna uwagi jest też praca redaktora naukowego, który, poza uwspółcześnieniem pisowni i poprawieniem kilku błędów, m.in. w zapisie nazw samochodów pancernych, w przypisach uzupełnił i objaśnił parę, wzbudzających wątpliwości, fragmentów pracy.

Książka obejmuje wstęp autora, przedmowę komendanta Szkoły Czołgów i Samochodów mjr. Wacława Hryniewskiego i trzynaście rozdziałów uzupełnionych bibliografią obejmującą prace w pięciu językach oraz załącznikami. Pierwsze dwa rozdziały dotyczą powstania, rozwoju oraz budowy samochodów pancernych. W kolejnym zostały omówione różne typy wozów bojowych używanych w najważniejszych armiach europejskich. Rozdziały czwarty i piąty traktują o organizacji oddziałów samochodów pancernych oraz ich właściwości. Następne cztery części książki poświęcono problemom doboru personelu oraz jego szkoleniu, uzbrojeniu i wyposażeniu wozów bojowych oraz musztrze ich oddziałów.

Najobszerniejszy jest rozdział dziesiąty, w którym autor przedstawił taktykę oddziałów. Rozdział jedenasty poświęcił omówieniu metod zwalczania samochodów pancernych oraz ówczesnych typów uzbrojenia przeciwpancernego. W kolejnej części książki przedstawił przykłady wykorzystania oddziałów takich wozów bojowych. W ostatnim rozdziale, trzynastym, autor przedstawia własne prognozy na temat przyszłości samochodów pancernych.

Książka ta, napisana przez praktyka, znającego zarazem dobrze teorie i publikacje zagraniczne, daje pełny wgląd w taktykę oraz wyposażenie oddziałów samochodów pancernych w 1928 r.

Przemysław A. Szudek, *Wspomnienia oficera do zadań specjalnych*, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, RYTM, Warszawa 2012, 256 s.

Autor wspomnień, Przemysław Szudek, był bez wątpienia postacią niezwykłą. Urodzony 13 grudnia 1921 r., we wrześniu 1939 r. walczył w szeregach 21 Pułku Piechoty im. Dzieci Warszawy. Następnie był oficerem Armii Krajowej, gdzie pełnił funkcję oficera odbioru zrzutów. Aresztowany przez Niemców w grudniu 1942 r., po torturach i pobycie w obozach na Majdanku, w Auschwitz-Birkenau oraz Dautmergen, zdołał uciec w styczniu 1945 r. do Francji, gdzie wstąpił do służby w Polskich Siłach Zbrojnych. Po zakończeniu II wojny światowej w szeregach armii brytyjskiej walczył na Półwyspie Malajskim. Jako pisarz wojskowy i wykładowca Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie zabiegał o właściwe upamiętnienie polskiego wysiłku

zbrojnego w tym wielkim konflikcie. Był też m.in. adiutantem prezydentów RP na emigracji i Honorowym Sekretarzem Komisji Historycznej byłego Sztabu Głównego Polskich Sił Zbrojnych.

Wspomnienia płk. Szudka zostały zarejestrowane i spisane przez Tesę Szudek-Ujazdowską. Pracę poprzedza *Przedmowa* Prezydenta RP Ryszarda Kaczorowskiego i *Słowo wstępne* prezesa Zarządu Głównego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej. Zasadniczą część publikacji stanowią barwne wspomnienia autora (ponad 100 s.) opracowane przez Krzysztofa Komorowskiego, który napisał też posłowie. Pracę uzupełnia wykaz publikacji Przemysława Szudka (ok. 200 pozycji), parę dokumentów z jego zbiorów, 11 wybranych prac jego autorstwa oraz indeks nazwisk i pseudonimów.

Wojna po wojnie: antysowieckie podziemie w Europie Środkowo-Wschodniej 1944–1953, Instytut Studiów Politycznych PAN, Muzeum II Wojny Światowej, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Gdańsk–Warszawa 2012, 668 s.

Autorzy książki, Grzegorz Motyka, Rafał Wnuk, Tomasz Stryjek, Adam F. Baran, postawili sobie za cel przeprowadzenie analizy porównawczej działań podziemia antykomunistycznego w całej Europie Środkowo-Wschodniej. Pracy o takiej tematyce dotychczas brakowało w literaturze przedmiotu, skupionej zwykle na konspiracji jednej narodowości. Autorzy omówili zarówno genezę organizacji sprzeciwiających się władzy sowieckiej, ich struktury, założenia ideowe i metody działania, jak i sposoby ich zwalczania, a także dotychczasowe ujęcie tej problematyki w historiografii.

Publikacją składa się z czterech części. Rafał Wnuk podejmuje próbę porównania działalności podziemia estońskiego, łotewskiego, litewskiego, białoruskiego, polskiego oraz (omówionego przez Grzegorza Motykę) ukraińskiego. Podobieństwami i różnicami w metodach zwalczania tajnych organizacji antykomunistycznej w poszczególnych republikach związkowych zajął się Grzegorz Motyka. Adam Franciszek Baran przedstawił funkcjonowanie młodzieżowej konspiracji niepodległościowej w Polsce oraz na zachodnich obszarach ZSRS. Ostatnia, najobszerniejsza część pracy, autorstwa Tomasza Stryjka, pokazuje, jak II wojna światowa oraz powojenne podziemie antysowieckie widziane są we współczesnej polityce, pamięci i historiografii Litwy, Łotwy, Estonii, Białorusi i Ukrainy.

Zasadniczą treść pracy uzupełnia wykaz skrótów, anglojęzyczne podsumowanie, indeksy: osobowy i nazw geograficznych, oraz sześć map na załączonej wkładce.

Krzysztof Fudalej